

Ik-opa of ik-oma testament

Onder een "ik-opa" clause wordt verstaan de bepaling in een testament, waarin de testateur (=diegene die het testament maakt) zijn kinderen tot erfgenamen benoemt en aan ieder van zijn kleinkinderen een bedrag legateert, waardoor die kleinkinderen een vordering krijgen op hun vader of moeder (kind van de testateur).

Bij het bepalen van het te legateren bedrag kan uitgegaan worden van:

- een vast bedrag;
- een bedrag gelijk aan de vrijstelling die een kleinkind heeft bij verkrijgingen van een opa of oma;
- een bedrag dat zo groot is dat de verkrijging van het kleinkind tegen net een lager tarief is belast dan de verkrijging van zijn vader of moeder.

Meestal wordt bepaald dat de kleinkinderen het bedrag pas kunnen opeisen na het overlijden van hun eigen ouders.

Het gevolg hiervan is dat de verkrijgingen van de kleinkinderen met erfbelasting worden en wel over het bedrag van de vorderingen die zij gekregen hebben op hun ouders, die dezelfde bedragen voor de erfbelasting als schuld in mindering kunnen brengen op hun erfrechtelijke verkrijgingen.

Het fiscale voordeel is dat er bij overlijden van de grootouders minder belasting wordt betaald en dat één generatie fiscaal gedeeltelijk wordt overgeslagen.

Een aantal voorbeelden kan de werking van de ik-opa clause verduidelijken.

Situatie: grootvader (weduwnaar) is 82 jaar, 1 kind (zoon) van 50 jaar, 2 kleinkinderen. Vermogen: € 500.000.

Voorbeeld 1

Berekening erfbelasting:

Indien géén "ik-opa-testament" zou zijn gemaakt, bedraagt het erfdeel van de zoon € 500.000.

Hierover is op basis van erfbelastingtarieven 2021 verschuldigd € 82.868.

De top van deze verkrijging valt voor de erfbelasting in de 20 % schijf.

Ervan uitgaande dat de zoon ook € 500.000 aan eigen vermogen heeft en vervolgens 20 jaar later komt te overlijden, zijn zijn kinderen over de netto € 417.132 (€ 500.000 -/- € 82.868) € 83.426,40 aan erfbelasting verschuldigd.

Voorbeeld 2

Indien aan ieder van de kleinkinderen het belastingvrije bedrag was gelegateerd zou bij overlijden van opa door zoon worden verkregen € 457.436 (€ 500.000 -/- 2 x € 21.282), waarover € 74.355 aan erfbelasting is verschuldigd. De kleinkinderen zijn niets verschuldigd. Een besparing van € 8.513.

Doordat bepaald kan worden dat de vorderingen van de kleinkinderen hun vordering pas op kunnen eisen bij het overlijden van hun ouders, houdt zoon de volledige beschikking over € 425.645 (€ 500.000 -/- € 74.355). Hij mag zelfs alles opmaken.

Ervan uitgaande dat de zoon ook € 500.000 aan eigen vermogen heeft en vervolgens 20 jaar later komt te overlijden, mogen zijn kinderen van de € 425.645 hun vordering aftrekken. Deze vorderingen bedragen op dat moment € 72.338 per kind. Dit levert bij het overlijden van zoon een besparing op van € 28.935,20.

Voorbeeld 3

Indien aan ieder van de kleinkinderen het fiscaal optimale bedrag was gelegateerd zou bij overlijden van opa door zoon worden verkregen € 199.934 (€ 500.000 -/- 2 x € 150.033), waarover € 22.855 aan erfbelasting is verschuldigd. De kleinkinderen zijn tezamen € 46.350 (2 x € 23.175) aan erfbelasting verschuldigd. Een besparing van € 13.663.

Doordat bepaald kan worden dat de vorderingen van de kleinkinderen hun vordering pas op kunnen eisen bij het overlijden van hun ouders, houdt zoon de volledige beschikking over € 430.795 (€ 500.000 -/- € 22.855 -/- € 46.350). Hij mag zelfs alles opmaken.

Ervan uitgaande dat de zoon ook € 500.000 aan eigen vermogen heeft en vervolgens 20 jaar later komt te overlijden, mogen zijn kinderen van de € 430.795 hun vordering aftrekken. Deze vorderingen bedragen op dat moment € 431.193 per kind. Dit levert bij het overlijden van zoon in dit geval een besparing op van € 86.159.

Voorbeeld 4

Indien de nalatenschap van opa € 1.500.000 zou zijn, is de besparing bij het overlijden van opa niet anders dan in de voorbeelden sub 2 en 3. Bij het overlijden van de zoon wordt, wanneer aan ieder van de kleinkinderen het fiscaal optimale bedrag was gelegateerd, de besparing echter veel groter.

Deze is dan € 172.477.

Opa en oma

Wanneer zowel opa als oma een clause zoals hiervoor beschreven in het testament opnemen, wordt de besparing per kleinkind verdubbeld.

Er zijn echter ook een aantal **nadelen** aan de "ik-opa-constructie", te weten:

1. Alleen reeds geboren kleinkinderen kunnen profiteren van deze constructie.
2. De kinderen dienen zich te realiseren dat de omvang van hun eigen nalatenschap wordt verkleind doordat de kleinkinderen een grote vordering hebben die voortvloeit uit de testamenten van de grootouders.
3. Indien een kleinkind overlijdt vóór zijn eigen ouders valt de "ik-opa"-vordering in de nalatenschap van het betreffende kleinkind.
4. De kleinkinderen betalen eventueel box-3 heffing over de vordering op hun ouders. Daar staat dan wel tegenover dat de ouders de schuld in Box 3 mogen aftrekken. Wat per saldo ook tot voordelen kan leiden.
5. Bij faillissement van een kleinkind kunnen de schuldeisers van dit kleinkind zich op de vordering verhalen.
6. Bij een eventueel tweede huwelijk van een kind, welk huwelijk gesloten zou worden na het overlijden van de grootvader en grootmoeder, brengt het betreffende kind een grote schuld in het huwelijk in, immers, zijn eigen kinderen hebben een vordering op hem ter grootte van de nominale waarde.